

characterized. The process includes: defining the structure of the tax field and the tax base, the formation of the payment schedule, the consolidation of the results of the budget table, evaluation indicators and budget decision-making to optimize tax flows and reduce the tax burden. Experience of using corporate budgeting was studied. Identified organizational features of management of industrial holdings, which must be considered in the formation of tax budgets. It was suggested to use the principles of legality, optimality, prospects, reality and complexity in the process of tax budgeting. Principle of complexity involves developing uniform accounting policies, support information link between the tax and operational budgets, consistent flow of tax payments. Stages of formation subsystem budgeting taxes as part of the corporate budgeting industrial holding company were identified. Stages include: the analysis of the system of tax planning on holding enterprises, assessment of the financial structure of objects tax budgeting, accounting analytical directions for forming the operational budgets, implementation subsystems forming tax budgets budget model and its holding companies. Were justified measures to optimize flows of tax payments and reduce the tax burden in the process of budgeting holding tax.

Keywords: tax budget; industrial holding company; tax budgeting; corporate budgeting.

REFERENCES

1. Ivanov Yu. B., Tyshchenko O. M., Hrachov O. V. (2010), The problems of corporate tax management, Kharkiv, 495 p. (ukr).
2. Poddieriohin A. M., Cherenko V. K. (2011), *Finansy Ukrainy*, № 4 (185), pp. 47-54 (ukr).
3. Kovtun S. (2007), Budgeting for modern businesses or how to manage finances effectively, Faktor, Kharkov, 336 p. (rus).
4. Blokhin K. M. (2010), *Finansovyy menedzhment*, № 5, pp. 74-84 (rus).
5. Bryzgalin A. V. (2004), *Finansy*, № 3, pp. 11-17 (rus).
6. Grishchenko A. V. (2009), *Finansovyy vestnik: finansy, nalogi, strakhovaniye, bukhgalterskiy uchet*, № 2, pp. 18-22 (rus).
7. Klyukovich Z. A. (2009), *Taxes and Taxation*, Feniks, Rostov-on-Don, 450 p. (rus).
8. Obukhov L.O. (2011), *Taxes*, Respublika, Moscow, 310 p. (rus).
9. Hope J., Fraser R. (2003), *Beyond Budgeting: How Managers Can Break Free from the Annual Performance Trap*, Harvard Business School Press, Boston (engl).
10. Drury C. (2008), *Management and Cost Accounting*, 7th edition, Cengage Learning EMEA, London (engl).
11. Shim Jae K., G. Siegel. (2009), *Budgeting Basics and Beyond* Hoboken, John Wiley & Sons, NJ, 401 p. (engl).
12. Podatkovyy Kodeks Ukrainy (2011), *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, №13-14, №15-16, №17, st.112 (ukr).

© Косицький Костянтин

Надійшла до редакції 04.02.2014

УДК 658.87:339.144

КРЕЩЕНКО ОКСАНА,

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Макіївського економіко-гуманітарного інституту

КЛАСИФІКАЦІЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ У РИТЕЙЛІ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У статті представлена логічно структурована класифікація товарних запасів ритейлера в умовах та для цілей категорійного менеджменту. Уточнено сутність і виділено найважливіші сутнісні характеристики товарних запасів ритейлу. Узагальнено найпоширеніші підходи до класифікації товарних запасів у роздрібній торгівлі. Уточнено й доповнено класифікацію товарних запасів ритейлера залежно від місцезнаходження, а також представлено особливості відображення інформації в обліку. Розроблено класифікацію товарних запасів у ритейлі в умовах застосування концепції категорійного менеджменту.

Ключові слова: товарні запаси; категорійний менеджмент; ритейл; товарна категорія; торговельний асортимент.

Постановка проблеми. Головним об'єктом управління ритейлера є товарні запаси, а при тому що необхідно управляти кожною асортиментною позицією запасів (у середньому від 2 до 100 тисяч), економічно обґрунтована класифікація повинна надавати можливість отримувати й використовувати особам, які приймають рішення, упорядковану інформацію.

Науковці зазначають, що проблема класифікації запасів у торгівлі ще не достатньо вивчена й потребує

подальшого дослідження [1, с. 334; 2, с. 168]. На нашу думку, у першу чергу, необхідна розробка класифікації товарних запасів ритейлера для цілей категорійного менеджменту. Категорійний менеджмент є відносно новою концепцією розвитку бізнесу. На відміну від традиційної організації управління він передбачає спеціалізацію управлінських робіт не за функціями, а за товарними категоріями. Для того, щоб гнучко й оперативно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, з

метою оптимізації діяльності торговельних підприємств усі функції з управління асортиментом товару зосереджуються в єдиному центрі, а відповідальність за весь цикл руху однієї категорії товару покладено на так званого категорійного менеджера [3, 4].

У категорійному менеджменті категорії асортименту прийнято розглядати як самостійні господарські одиниці. У поле відповідальності категорійного менеджера потрапляє весь ланцюжок бізнес-процесу - від закупівель до продажу товарів. При цьому оцінюється робота не кожного підрозділу окремо, а ефективність діяльності всього логістичного ланцюжка.

Для кожного зі структурних елементів товарних категорій, представлених у товарних запасах, необхідно розробляти свою особливу стратегію управління. Для цього необхідно розв'язати задачу правильної розбивки всієї сукупності торговельного асортименту товару на певні, однорідні за обраними ознаками групи товарів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У період планової економіки дослідженнями сутності й класифікації товарних запасів у торгівлі займалися такі науковці радянської школи, як Ф. Ф. Райхліна, Г. С. Заболотна, М. І. Щедрін, М. М. Єгоров, Б. О. Соловйов, Л. А. Алькевич, В. І. Андросов та інші. Значний внесок у вивчення зазначених питань з позицій ринкової економіки зробили як вітчизняні, так і закордонні науковці: А. А. Канке, І. П. Кошева, Є. В. Крикавський, Н. І. Чухрай, Н. В. Чернописька, С. М. Лебедева, Майкл Р. Ліндерс, Харольд Е. Фірон, В. С. Марцин, Т. І. Ніколаєва, Н. Р. Єгорова, А. М. Стерлігова.

Серед останніх публікацій необхідно виділити праці А. А. Чаплінської [1], Р. М. Воронко, В. О. Грезенталь [2], у яких представлено результати досліджень існуючих класифікацій товарних запасів та можливості їх використання при прийнятті управлінських рішень підприємствами роздрібною торгівлі. У дисертаційних дослідженнях Н. М. Богацької [5], Ю. В. Бакун [6], О. А. Кругло-

вої [7], Т. Я. Лагоцького [8] наводяться й обґрунтовуються авторські варіанти класифікації товарних запасів.

Незважаючи на наукові та практичні напрацювання, сьогодні існує необхідність розробки класифікації товарних запасів за іншими принципами й для інших завдань, які виникають в умовах використання ритейлером концепції категорійного менеджменту.

Метою статті є розробка логічно-структурованої класифікації товарних запасів ритейлера в умовах категорійного менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Для розробки класифікації товарних запасів необхідно уточнити їхню сутність й основні характеристики. З точки зору українського науковця Н. М. Богацької, найбільш суттєвими характеристиками поняття "товарні запаси підприємства роздрібною торгівлі" є [8, с. 13]: 1) один із найважливіших видів активів підприємства; 2) актив у вигляді сукупності товарів споживчого призначення; 3) сукупність товарів, що придбані підприємством для подальшого продажу кінцевим споживачам; 4) сукупність товарів, що придбані й реалізуються з метою отримання підприємницького доходу; 5) сукупність товарів, формування яких підпорядковане певним цільовим критеріям; 6) сукупність товарів, що знаходяться на підприємстві від моменту надходження до моменту реалізації; 7) постійно оновлювана сукупність товарів.

У роботі О. А. Круглової [7, с. 16] робиться акцент на тому, що товарні запаси "по суті є предметом праці в торговельному підприємстві і взагалі забезпечують можливість самого процесу реалізації товарів". Тому головною характеристикою сутності товарних запасів ритейлу є саме можливість забезпечення самого процесу реалізації.

Проведене дослідження зазначених та багатьох інших праць дозволило виділити основні характеристики товарних запасів і на цій основі сформулювати визначення товарних запасів ритейлу (рис. 1).

Рис. 1. Поняття та найважливіші сутнісні характеристики товарних запасів ритейлу.

Джерело: складено за [5, с. 13; 6, с. 13-15; 7, с. 16].

Вироблення оптимальних рішень щодо управління запасами, як відмічає Т. Я. Лагоцький [8, с. 30], спонукає до розробки нових моделей управління запасами підприємств із використанням нових підходів до їх побудови. При цьому "за умови жорсткої конкуренції підприємства потребують принципово нових підходів до управління товарними запасами, що зумовлює необхідність обґрунтування класифікації запасів на підприємствах роздрібною торгівлі" [2, с. 164].

Проведений аналіз економічної літератури показав, що основними ознаками класифікації товарних запасів

у роздрібній торгівлі є виконувані функції (призначення), цілі, відношення до комплексних логістичних функцій, відповідність нормативам, ступінь відповідності попиту, рівень ліквідності, характер попиту тощо.

Крім основних загальноприйнятих ознак класифікації товарних запасів ритейлу, у науковій літературі зустрічаються й інші підходи до виділення ознак класифікації. Найбільш обґрунтованими є підходи до класифікації товарних запасів таких українських науковців, як Н. М. Богацька [5, с. 21-29], Т. Я. Лагоцький [8, с. 30-31], О. А. Круглова [7, с. 21]. Зазначені автори у своїх

роботах пропонують не простий розподіл товарних запасів на групи за класифікаційними ознаками, а класифікують товарні запаси відповідно до певних цілей, напрямків.

Так, Н. М. Богацька пропонує систематизацію товарних запасів роздрібних торговельних підприємств будувати в межах наявних на підприємстві систем управління [5, с. 21]: бухгалтерського обліку, операційного менеджменту, фінансового менеджменту, логістичного менеджменту. У розрізі кожної із запропонованих систем авторка й формулює певні класифікаційні ознаки.

Т. Я. Лагоцький [8, с. 30-31] та О. А. Круглова [7, с. 21]

класифікують товарні запаси роздрібного підприємства з позицій торговельної діяльності, фінансової діяльності та швидкості обороту.

У деяких роботах [2, с. 165 та ін.] як ознаки класифікації товарних запасів використовуються такі: момент та характер оцінювання (початкові, кінцеві, середні, планові запаси); вимірники (абсолютні (запаси в натуральних та у вартісних вимірниках), відносні (запаси у відносних вимірниках).

На наш погляд, такі показники не можуть слугувати ознаками класифікації товарних запасів, а використовуються в системі оцінки товарних запасів, тобто це види оцінок товарних запасів (табл. 1).

Таблиця 1. - Оцінка товарних запасів ритейлера

№ з/п	Сфери використання оцінок	Види оцінки
1	Загальні	1) абсолютні: натуральні (кг, т, одиниці); вартісні (поточні або порівняльні ціни); 2) відносні: період обертання в днях обороту; швидкість обертання в разях обороту; рівень товарних запасів у % до обороту.
2	Система бухгалтерського обліку	
2.1	Система фінансового й податкового обліку	1) оцінка в момент надходження – первісна вартість (історична (фактична) собівартість, справедлива вартість тощо залежно від шляхів надходження товарів на підприємство); 2) оцінка на дату балансу (на будь-яку необхідну дату, наприклад, на початок, на кінець місяця) – первісна вартість або чиста вартість реалізації; 3) оцінка в момент вибуття товарних запасів (FIFO (англ. FirstIn, FirstOut – «першим прийшов – першим пішов»); ідентифікована вартість; метод ціни продажів)
2.2	Система управлінського обліку	Метод оцінки товарних запасів при реалізації (вибутті): FIFO (FirstIn, FirstOut – «першим прийшов – першим пішов»); ідентифікована вартість; метод ціни продажів; NIFO (англ. NextIn, FirstOut – «останній (наступний) прийшов – перший пішов»); HIFO (англ. HighestIn, FirstOut – «найбільш дорогий прийшов – перший пішов»); LOFO (LowestIn, FirstOut – «найдешевший прийшов – перший пішов»); FISH (FirstIn, StillHere – «перший прийшов – постійно іде (все ще тут)»); середньозважена собівартість тощо
3	Система планування й нормування	Розрахунки норми: страхового, граничного, мінімального, максимального запасів тощо

При класифікації товарних запасів торговельного підприємства залежно від місцезнаходження деякі науковці [1, с. 330; 2, с. 165; 7, с. 21 та ін.] виділяють запаси роздрібною торгівлі, запаси оптової торгівлі, запаси в дорозі, запаси на митниці.

Багато авторів виділяють групи товарних запасів за методикою, представленою в Інструкції про облік роздрібною товарообороту й товарних запасів:

- товари, які наявні в роздрібній мережі (магазинах, лавках, аптечних кіосках, розвізній та розносній мережах), а також на дрібнооптових базах, розподільчих складах та базах, в овочевих, картопле-, фруктосховищах;
- товари, які наявні на базах і складах, що належать роздрібним підприємствам, організаціям;
- товари, які закуплені та оплачені торговельним підприємством, організацією та залишені на відповідальне зберігання в постачальників;
- товари, здані на переробку, які на звітну дату знаходяться на виробничих підприємствах, як власних, так і сторонніх.

Але такий поділ не відповідає вимогам управління за концепцією категорійного менеджменту. Найбільш обґрунтований розподіл товарних запасів ритейлу залежно від місцезнаходження представлено в роботі [5, с. 22]: товарні запаси, що знаходяться в процесі приймання; товарні запаси, що знаходяться в процесі зберігання на складах та в коморах підприємства; товарні запаси, що знаходяться в процесі підготовки до реалі-

зації; товарні запаси, що знаходяться в процесі реалізації в торговельних залах.

Однак у зазначеній класифікації розкриті не всі аспекти, тому вона вимагає уточнення й доповнення. На наш погляд, для ефективного управління товарні запаси ритейлу залежно від місцезнаходження необхідно класифікувати в такий спосіб (рис. 2):

- 1) товарні запаси ритейлера на складах постачальників на відповідальному зберіганні;
- 2) товарні запаси, що знаходяться в дорозі від постачальників:
 - від постачальника на розподільчий центр (на склад);
 - від постачальника в торговельну одиницю (торговельний майданчик);
- 3) товарні запаси, що знаходяться в дорозі між об'єктами ритейлу (складами, розподільчими центрами, торговельними майданчиками);
- 4) товарні запаси в торговельному майданчику:
 - у торговельній залі;
 - у підсобних приміщеннях;
 - підготовлені до реалізації;
 - не підготовлені до реалізації;
 - у процесі приймання до торговельного майданчика;
- 5) товарні запаси в розподільчих центрах (складах) ритейлу.

Оскільки інформація про товарні запаси, які пере-

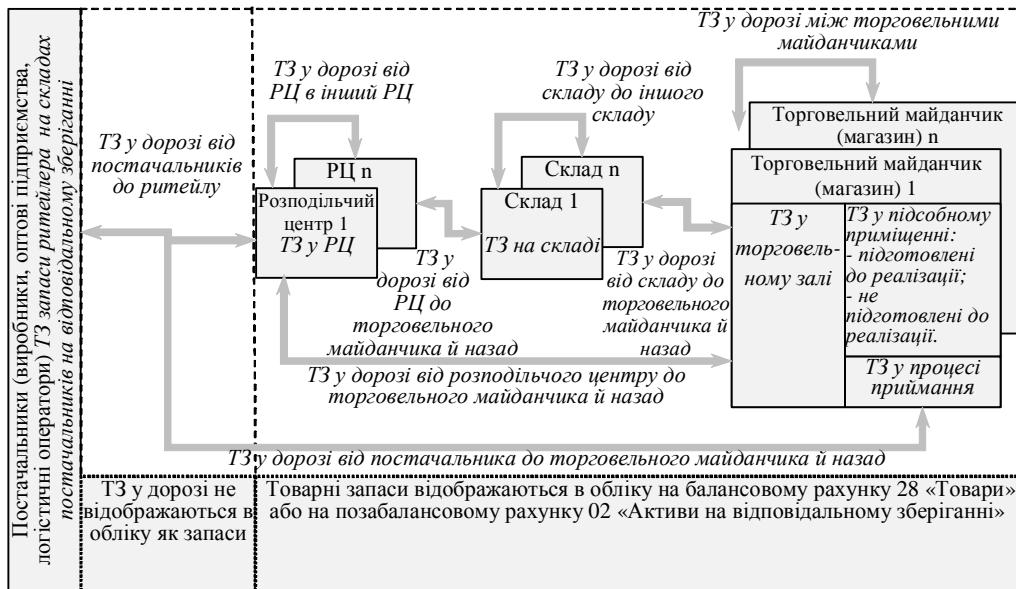

Рис. 2. Місцезнаходження товарних запасів у ритейлі та особливості відображення інформації про них в обліку (авторська розробка).

бувають у дорозі (окрім тих, які не оприбутковані на складі постачальника або в іншому місці) не заноситься в систему обліку, але є необхідною для прийняття рішення, пропонуємо дані про ці поставки товару вносити в систему обліку в такий спосіб.

Відомо, що товарні запаси в дорозі не можна включити в актив підприємства (як такі, що не відповідають критеріям визнання активів), тому інформацію про них необхідно формувати в позабалансовому обліку. Але серед наявних рахунків позабалансового обліку не один не підходить для подібної інформації по товарних запасах, які ще не надійшли на підприємство. Тому пропонуємо ввести додатковий позабалансовий активний рахунок № 010 "Товари в дорозі від постачальника" - перша цифра "0" відображає приналежність цього рахунку до системи позабалансового обліку, "10" - порядковий номер рахунку (сама "10", тому що в позабалансовому обліку вже існує дев'ять рахунків, згідно з Інструкцією до плану рахунків [20]).

При веденні позабалансового обліку не використовується такий елемент методу бухгалтерського обліку, як подвійний запис, тому необхідно сформулювати тільки правила віднесення/списання сум на/з дебету/рахунку 010 (використовується винятково дебет, ос-

кільки за своїми характеристиками це рахунок активний). Представимо основні характеристики рахунку 010 "Товарні запаси в дорозі від постачальника" (активний, позабалансовий):

- сальдо (залишок) початкова - сума товарних запасів на початок періоду (доба, декада, місяць);
- внесення сум на дебет рахунку - суми товарних запасів, які відвантажені постачальником і знаходяться в дорозі або які згідно з договором мають бути відвантажені й надходження яких очікується в певний термін. Суми заносяться: після повідомлення від постачальників (система передавання даних IDEF або інші канали зв'язку); інформація за договорами поставки (усним або письмовим) - строк поставки очікується (починається з) 30 днів.
- списання сум із дебету рахунку - суми надходження товарних запасів на підприємство від постачальників;
- сальдо (залишок) початкова - сума товарних запасів на кінець періоду (доба, декада, місяць).

Приклад побудови аналітичних рахунків рахунку 010 "Товарні запаси в дорозі від постачальника" в умовах категорійного менеджменту представлено на рисунку 3.

Номер синтетичного рахунку (3 цифри)	Номер категорійного менеджера (2 цифри)	Номер товарної категорії (2 цифри)	Номер SKU (6 цифр)	Постачальник (4 цифри)	Очікуваний термін поставки (2 цифри)
010	00	00	000000	0000	00
Приклад 010 07 15 148249 0125 04					
07 – категорійний менеджер В. В. Іванов; 15 – «М'ясо й птиця свіжі та заморожені (у т. ч. м'ясні й пташині напівфабрикати)»; 148249 – SKU «Корейка свиняча»; 0125 – ТОВ «Донецький м'ясокомбінат»; 04 – очікуваний термін поставки.					

Рис. 3. Характеристика побудови аналітичних рахунків забалансового синтетичного рахунку 010 "Товарні запаси в дорозі від постачальника" в умовах категорійного менеджменту (авторська розробка).

За результатами аналізу економічної літератури, дослідження умов і результатів діяльності ритейлерів, можна запропонувати класифікацію товарних запасів у рамках категорійного менеджменту за такими основними ознаками: основні економічні параметри, пара-

метри системи регулювання товарних запасів, фізичні властивості товарів, параметри партій товарів, які надходять, фінансові параметри, вплив товарних запасів на результати діяльності ритейлера (табл. 2).

Особливу увагу необхідно звернути на те, що спочат-

Таблиця 2. - Класифікація товарних запасів у ритейлі в умовах застосування концепції категорійного менеджменту

№ з/п	Ознака класифікації	Види товарних запасів
1 Основні економічні параметри		
1	Товарна категорія	товарні запаси категорії «Молоко»; товарні запаси категорії «Свіжа риба»; товарні запаси категорії «Цукерки в коробках» тощо згідно з товарним класифікатором ритейлера
2	Місцезнаходження товарних запасів	- на складах постачальників на відповідальному зберіганні; - у дорозі від постачальників: (від постачальника на розподільчий центр (на склад); від постачальника в торговельну одиницю (торговельний майданчик); - у дорозі між об'єктами ритейлу (складами, розподільчими центрами, торговельними майданчиками); - у торговельному майданчику (у торговельній залі; у підсобних приміщеннях); - у розподільчих центрах (складах) ритейлу.
3	Роль товарних категорій (роль окремих товарів у товарній категорії)	товарні запаси категорії (товару) «Організатор потоку»; «Генератор готівки»; «Генератор прибутку»; «Організатор іміджу»; «Стимулятор обсягу покупки» та інші
4	Призначення (функції) товарних запасів	поточні; підготовчі (буферні); гарантійні (страхові, резервні); сезонні; перехідні; застарілі (неліквідні)
5	Цілі формування товарних запасів	стратегічні; рекламні; спекулятивні; підготовчі; запаси просування
6	Період / швидкість обороту запасу товарів	- висока швидкість обороту; - середня швидкість обороту; - мала (низька) швидкість обороту.
7	Характер попиту	запаси товарів повсякденного попиту; запаси товарів періодичного попиту; запаси товарів епізодичного попиту
8	Ступінь стабільності продажів (передбачуваності продажів) окремих видів товарів	запаси товарів, що мають високий ступінь стабільності продажів (передбачуваності продажів) (\approx до 10-25 %) – група X; запаси товарів, що мають середній ступінь стабільності продажів (передбачуваності продажів) (\approx від 25-50 %) – група Y; запаси товарів, що мають низький ступінь стабільності продажів (передбачуваності продажів) (\approx від 50 %) – група Z (у цьому поділі можуть бути й інші групи, наприклад, XX (до 10 %), ZZ (від 100 %))
9	Сезонність товару	запаси сезонних товарів; запаси позасезонних товарів
10	Торговельні марки	товарні запаси власних торговельних марок (private label); товарні запаси всіх інших торговельних марок
2 Параметри системи регулювання товарних запасів		
	Ступінь участі ритейлера в управлінні товарними запасами	товарні запаси, управління якими здійснюється ритейлером самостійно; товарні запаси, функції управління якими передано постачальнику
	Підхід (стратегія) до управління товарними запасами	запаси товарів, до яких застосовується Push-підхід (стратегія «виштовхування», плановий підхід); запаси товарів, до яких застосовується Pull-підхід («тягуча» стратегія, реактивний підхід)
	Методи регулювання (контролю) товарних запасів	товарні запаси, які регулюються з використанням методу фіксованої періодичності замовлення; товарні запаси, регульовані за методом фіксованого замовлення; товарні запаси, регульовані за допомогою інших модифікацій основних методів
3 Фізичні властивості товарів		
1	Вага одиниці товарного запасу (SKU)	запаси високогазових товарів; запаси середньовагових товарів; запаси легкогазових товарів
2	Габарити одиниці товарного запасу (SKU)	запаси високогабаритних товарів; запаси середньогабаритних товарів; запаси малогабаритних товарів
3	Асортиментна структура запасів	запаси товарів продовольчої групи; запаси товарів непродовольчої групи.
4	Термін зберігання	запаси товарів короткострокового зберігання; запаси товарів середньострокового зберігання; запаси товарів довгострокового зберігання; запаси товарів безстрокового зберігання
5	Спеціальні вимоги до зберігання SKU (за температурним режимом, вологістю тощо)	запаси товарів зі спеціальними вимогами зберігання; запаси товарів без спеціальних вимог зберігання
4 Параметри партій товарів, які надходять		
1	Джерело поставки	запаси товарів, що надійшли від виробників; запаси товарів, що надійшли від посередників
2	Місцезнаходження	запаси товарів, що постачаються безпосередньо на торговельний майданчик; запаси товарів, що постачаються на склад або в розподільчий центр

Продовження табл. 2

№ з/п	Ознака класифікації	Види товарних запасів
4	Параметри партій товарів, які надходять	
3	Середня партія поставки	запаси товарів, які постачаються невеликими партіями; запаси товарів, які постачаються середніми партіями; запаси товарів, які постачаються великими (значними) партіями
4	Кількість можливих постачальників	запаси товарів, які мають значну кількість постачальників; запаси товарів, які мають середню (незначну) кількість постачальників; запаси товарів, які мають єдиного постачальника
5	Необхідність фасування товарних запасів	товарні запаси, які потребують фасування; товарні запаси, які не потребують фасування
5	Фінансові параметри	
1	Вартість одиниці товару (SKU)	запаси товарів високої вартості; запаси товарів середньої вартості; запаси товарів низької вартості
2	Момент оплати за товар, що надійшов	передоплата; оплата за фактом надходження; відтермінована оплата: від 1 до 30 днів; від 31 до 60 днів; від 61 дня; оплата після реалізації
3	За джерелами фінансування	за рахунок власних коштів; за рахунок кредитів банків; не оплачені
6	Вплив товарних запасів на результати діяльності ритейлера	
1	Частка товарної одиниці (SKU): - в обсязі продажів; - в обсязі чистого доходу; - в обсязі прибутку; - у сукупних запасах	значна частка ($\approx 50-80\%$) у досліджуваній ознаці – група А; середня частка ($\approx 10-40\%$) у досліджуваній ознаці – група В; незначна частка ($\approx 5-10\%$) у досліджуваній ознаці – група С *
2	Недоотримання доходу внаслідок відсутності SKU на складі або полиці магазину в необхідний момент часу	запаси товарів, відсутність яких спричинить незначне недоотримання доходів (понесення незначних витрат); запаси товарів, відсутність яких спричинить виникнення середньої величини недоотриманих доходів (понесення середніх витрат); запаси товарів, відсутність яких спричинить значне недоотримання доходів (понесення значних витрат);
3	Рівень потенційної дохідності	низький рівень торговельної націнки; середній рівень торговельної націнки; високий рівень торговельної націнки

* Представлено середньорекомендовані значення часток, оскільки розмір частки в кожній групі індивідуальний у кожному конкретному випадку (залежно від об'єкта дослідження й методів поділу груп)

ку всі запаси необхідно розділяти на товарні категорії (які кожен ритейлер визначає самостійно), а потім уже ділити товарні запаси згідно з різними класифікаційними ознаками, але в рамках окремих категорій. А якщо необхідно, формувати узагальнені дані за якими-небудь ознаками по всіх категоріях разом.

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. Показано, що структурування загального товарно-го запасу ритейлера залежить від ступеня впровадження категорійного менеджменту в системі управління.

2. Запропонована класифікація товарних запасів ритейлера, ознаками якої є основні економічні параметри, параметри системи регулювання товарних запасів, фізичні властивості товарів, параметри партій товарів, які надходять, фінансові параметри, вплив товарних запасів на результати діяльності ритейлера, дозволить підвищити ефективність управління в ритейлі при застосуванні категорійного менеджменту.

3. Класифікація товарних запасів ритейлера може бути доповнена й іншими ознаками. Головне, щоб система класифікації створювала можливості визначання конкретних підходів до управління кожного виду товарних запасів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці підходів до контролю, регулювання та обліку окремих видів товарних запасів відповідно до запропонованої класифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чаплінська А. А. Класифікація товарних запасів роздрібних торговельних підприємств / А. А. Чаплінська // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. - 2010. - Вип. 2. - С. 329-334.

2. Воронко Р. М. Класифікація товарних запасів на підприємствах роздрібною торгівлі / Р. М. Воронко, В. О. Грезенталь // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - 2012. - Вип. 22.07. - С. 164-168.

3. Снегирева В. Розничный магазин. Управление ассортиментом по товарным категориям / В. Снегирева. - СПб. : Питер, 2007. - 416 с.

4. Сысоева С. А. Категорийный менеджмент. Курс управления ассортиментом в рознице (+CD) / С. А. Сысоева, Е. А. Бузукова. - СПб. : Питер, 2008. - 336 с.

5. Богацька Н. М. Управління товарними запасами в роздрібних торговельних підприємствах : дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05 / Богацька Наталія Миколаївна. - К., 2006. - 217 с.

6. Бакун Ю. В. Облік, аналіз та аудит запасів на підприємствах торгівлі : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Бакун Юлія Валеріївна. - К., 2002. - 246 с.

7. Круглова Е. А. Эффективность управления товарными запасами в предприятиях розничной торговли : дисс. ... канд. екон. наук : 08.07.05 / Круглова Елена Анатольевна. - Х., 2002. - 264 с.

8. Лагоцький Т. Я. Математичні методи в управлінні запасами складських та гуртових підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.03.02 / Лагоцький Тарас Ярославович. - Львів, 2005. - 237 с.

9. Інструкція про облік роздрібного товарообороту і товарних запасів. Затверджено наказом Міністерства статистики України від 28.12.96 № 389 (поточна редакція) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0013-97>.

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено Наказ Міністерства фінансів України 30.11.99 № 291 (Редакція від 09.08.2013) / Сайт "Законодавство України" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Крещенко Оксана,

старший преподаватель кафедры учета и аудита Макевского экономико-гуманитарного института

**КЛАССИФИКАЦИЯ ТОВАРНЫХ ЗАПАСОВ В РИТЕЙЛЕ В УСЛОВИЯХ ПРИМЕНЕНИЯ
КАТЕГОРИЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТА**

В статье представлена логически структурированная классификация товарных запасов ритейлера в условиях и для целей категорийного менеджмента. Уточнена сущность и выделены самые важные сущностные характеристики товарных запасов ритейла. Обобщены наиболее распространенные подходы к классификации товарных запасов в розничной торговле. Уточнена и дополнена классификация товарных запасов ритейлера в зависимости от местонахождения, а также представлены особенности отображения информации в учете. Разработана классификация товарных запасов в ритейле в условиях применения концепции категорийного менеджмента.

Ключевые слова: *товарные запасы; категорийный менеджмент; ритейл; товарная категория; торговый ассортимент.*

Kreshchenko Oksana,

*Senior Teacher of the Accounting and Audit Department
Makiivka Economic and Humanitarian Institute*

CLASSIFICATION OF RETAIL INVENTORIES IN THE CATEGORY MANAGEMENT CONTEXT

The paper presents a logically structured classification of retail inventories in the context and for the purposes of category management. An analysis of the latest advances in research of the essence and classification of inventories in trade is made. It is proved that if a retailer applies a category management concept, it is necessary to develop a classification of inventories.

The essence of retail inventories is refined, their major characteristics identified.

Economic literature is reviewed and the most common approaches to classification of retail inventories are generalized (the major criteria of the classification of retail inventories are: functions performed (purpose), the objective, relationship with complex logistic functions, compliance with regulations, a degree of meeting the demand, liquidity level, nature of demand etc.). A retail inventory valuation system is presented (application fields and valuation types).

The classification of retail inventories is refined and supplemented, subject to location, as well as specificity of presenting respective information in accounting is described. It is proposed to introduce additional off-balance active account No. 010 "Goods on the way from the Supplier" into a Chart of asset, capital, obligation and business transaction accounts of enterprises and organizations. A structure for analytical calculations of the proposed account is offered.

A classification of retail inventories is developed for those applying the category management concept (classification criteria of inventories are proposed in respect of: major economic parameters; parameters of an inventory regulation system; physical properties of goods; parameters of consignments of incoming goods; financial aspects; an impact of inventories on retailer's performance).

The proposed classification of inventories will allow improving the retail management efficiency in case of using category management.

Key words: *inventories; category management; retail; product category; trade list.*

REFERENCES

1. Chaplinska A. (2010), Classification of commodity stocks of retail trade enterprises, *Naukovyi visnyk [Scientific Bulletin] of Chernivtsi Trade and Economics Institute KNTEU*, Vol. 2, pp. 329-334 (ukr).
2. Voronko R. M., Hrezental V. O. (2012), Classification of commodity stocks in retail trade, *Naukovyi visnyk [Scientific Bulletin] of National Forestry University of Ukraine*, Vol. 22.07, pp. 164-168 (ukr).
3. Snegireva B. (2007), Retail Shop. Assortment management by product category, St. Petersburg, 416 p. (rus).
4. Sysoyev S. A., Buzukova Ye. A. (2008), Category Management. The course of assortment management in retail (+ CD), St. Petersburg, 336 p. (rus).
5. Bohatska N. M. (2006), *Commodity stocks management in retail trade enterprises*, Thesis for the degree of candidate of economic sciences after specialty 08.07.05, Kyiv, 217 p. (ukr).
6. Bakun Yu. V. (2002), *Accounting, analysis and audit of reserves in trade*, Thesis for the degree of candidate of economic sciences after specialty 08.06.04, Kyiv, 246 p. (ukr).
7. Kruglova Ye. A. (2002), *Effectiveness of commodity stocks management for retail*, Thesis for the degree of candidate of economic sciences after specialty 08.07.05, Kharkov, 264 p. (rus).
8. Lahotskyi T. Ya. (2005), *Mathematical Methods in warehouse commodity stocks management and wholesale enterprises*, Thesis for the degree of candidate of economic sciences after specialty 08.03.02, Lviv, 237 p. (ukr).
9. Instructions on account of retail turnover and commodity stocks approved by the Ministry of Statistics of Ukraine from 28.12.96 № 389 (current version), available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0013-97>. (ukr).
10. Website «Law of Ukraine», available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (ukr).

© *Крещенко Оксана*

Надійшла до редакції 05.01.2014